

Macera Rekreasyonunda Algılanan Zorluklar: Doğa Yürüyüşü ve Kaya Tırmanışı

Serhat BİNGÖL^a

^aBilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Bilecik/Türkiye. (serhat.bingol@bilecik.edu.tr)

ÖZ

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi:
05.05.2021
Kabul Tarihi:
22.06.2021

Anahtar Kelimeler

Macera Rekreasyonu
Macera Aktiviteleri
Algılanan Zorluklar
Doğa Yürüyüşü
Kaya Tırmanışı

Makale Kategorisi: Araştırma Makalesi

Macera rekreasyonu, katılımcıların macera aktivitelerine katılma arzularını karşılamak için çeşitli ekipmanlar yardımıyla yapılan, heyecanlı ve tehlike içeren aktiviteleri kapsamaktadır. Macera rekreasyonu aktivitelerine yönelik algılanan zorluklar ise bu aktivitelerle katılımı etkileyen zorluk kaynaklarıdır. Araştırmanın amacı, macera aktivitelerine katılımdaki algılanan zorluk boyutları ile algılanan zorlukların aktivite türü, deneyim düzeyi ve cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymaktır. Fenomenolojik yaklaşım ile ele alınan çalışmada, macera rekreasyon aktivitelerinden olan doğa yürüyüşü ve kaya tırmanışında algılanan zorluklara odaklanmıştır. Bu aktivitelere katılan katılımcıların algılanan zorluk kaynaklarını belirlemede, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Doğa yürüyüşü ve kaya tırmanışı yapan katılımcıların öznel deneyimlerinden yararlanmak için yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile veriler elde edilmiştir. Katılımcılardan elde edilen verilerin çözümlenmesi için ise içerik analizi ve betimsel analiz teknikleri kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucu, macera aktivitelerinin zorluk kaynakları, beş boyutta ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak katılımcıların macera aktivitelerine katılmadaki algılanan zorluk kaynakları; *içsel zorluklar*, *bireyler arası zorluklar*, *aktivitelerin zorluk düzeyi*, *çevresel zorluklar* ve *ekipman eksikliği* olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca, algılanan zorluklar, aktivite türü, cinsiyet ve deneyim düzeyi bakımından kısmen farklılık göstermiştir.

ABSTRACT

Article History

Received
05.05.2021
Accepted:
22.06.2021

Keywords

Adventure Recreation
Adventure Activities
Perceived Challenges
Trekking
Rock Climbing

Article Type: Research Paper

Adventure recreation contains exciting and dangerous activities with the help of various equipment to meet the desire of the participants to participate in adventure activities. Perceived challenges in adventure recreation activities are an important factor to participate in these activities. The study aims to reveal whether the dimensions of perceived challenges in participating in adventure activities and perceived challenges differ according to activities, experience level, and gender. The study, which was handled with a phenomenological approach, focused on the perceived challenges in trekking and rock climbing, which are among the adventure recreation activities. Qualitative research method was used to determine the perceived challenges of the participants who participated in these activities. To benefit from the subjective experiences of the trekking and rock climbing participants, data were obtained using the semi-structured interview technique. Content analysis and descriptive analysis techniques were used to analyze the data obtained from the participants. As a result of the analysis, the perceived challenges of adventure activities emerged in five dimensions. Consequently, perceived challenges of participants to participate in adventure activities are *internal challenges*, *interpersonal challenges*, *difficulty level of activities*, *environmental challenges*, and *lack of equipment*. In addition, according to results, perceived challenges partially differed in terms of activities, experience level, and gender.

*Sorumlu Yazar/ Corresponding Author: Serhat Bingöl

E-Posta: serhat.bingol@bilecik.edu.tr

Önerilen Atıf/ Suggested Citation: Bingöl, S. (2021). Macera Rekreasyonunda Algılanan Zorluklar: Doğa Yürüyüşü ve Kaya Tırmanışı. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 8 (2), 247-267.

1. Giriş

Macera katılımcılara, risk ve meydan okuma hissi ile elde edilen yüksek düzeyde duyuşal uyarılma sağlayan duyuşal bir deneyimdir (Muller ve Cleaver, 2000). Macera rekreasyonu, katılımcıların doğa ile etkileşime girdiği, kendilerine ve doğaya meydan okuduğu ve stresle başa çıkmak için zorlu aktiviteleri deneyimlediği açık hava aktivitelerini içerir. Macera rekreasyon aktiviteleri, risk unsurunu içeren ve çoğunlukla doğada gerçekleşen açık hava rekreasyon faaliyetleridir. Macera rekreasyonu, riskli aktiviteler üreterek, katılımcıları bu yönde motive eder. Macera rekreasyon aktiviteleri, doğa yürüyüşü ve kaya tırmanışı gibi fiziksel güç gerektiren aktivitelerin, el değmemiş doğal ortamlarda bireysel veya grup halinde gerçekleştirilmesini kapsar (Lynch ve Dibben, 2016). Katılımcılar bu aktivitelere katılarak, aktivite esnasında heyecan duygularını uyandırmak ve macera deneyimini zenginleştirmektedirler (Buckley, 2012). Bu nedenle, katılımcılar olumlu bir deneyim yaşama arayışı ile bu aktivitelere katılmaktadırlar.

Robinson (1992), macera aktivitelerinin hem olumlu hem de olumsuz duyguları kapsayan bir deneyim yaşattığını belirtmiştir. Macera rekreasyonu, katılımcıların isteklerini tatmin etmede önemli bir rol oynadığından, macera aktivitelerinde zorluk kaynaklarının anlaşılması, katılımcıların yaşayabileceği olumsuz deneyimlerin önüne geçebilir. Algılanan zorluklar, katılımcılar son derece zorlayıcı bir durumla karşı karşıya kaldıklarında, yanıt vermek için yeterli kaynağa sahip olmadığında ortaya çıkar. Diğer bir deyişle algılanan zorluklar, risk ve yetkinlik arasındaki etkileşimdir ve macera arayanlar, maceradaki doğal risklerden kaçınmak için yetkinliklerini kullanırlar (Priest, 1992). Zorluklarla başa çıkma, macera deneyimini karakterize ettiğinden, zorluğa neden olan kaynakları anlamak, macera rekreasyonu katılımcılarının macera aktivitelerini daha ayrıntılı bir şekilde resmetmesine yardımcı olmaktadır (Tsaur, Lin ve Liu 2013). Zorluk kaynaklarının belirlenmesi, macera rekreasyonuna katılan katılımcılar için kolaylıklar sağlamaktadır.

Macera rekreasyonunda katılımcılar hem fiziksel hem de psikolojik anlamda hareketin merkezinde yer almaktadır. Bu katılımcıların kişiliklerinde ve daha önceki seyahat deneyimindeki farklılıklardan kaynaklanan zorlukların algılanışındaki bireysel farklılıklar, macera rekreasyonunun temel konusudur. Dolayısıyla araştırma sorularını, algılanan zorluklar, aktiviteler, deneyim düzeyi ve cinsiyet kapsamında ele alınmıştır. Doğa yürüyüşü yapanlar ile kaya tırmanışı yapanlar karşılaştırıldığında, algılanan zorluklar farklılık gösteriyor mu? Benzer şekilde, algılanan zorluklarda cinsiyet nasıl bir rol oynamaktadır? Son olarak, katılımcıların deneyim düzeyine göre algılanan zorlukların değişip değişmediği sorularının cevapları

aranmıştır. Sonuç olarak, araştırmanın amacı, macera aktivitelerine katılımındaki algılanan zorluk boyutları ile algılanan zorlukların aktivite türü, deneyim düzeyi ve cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğinin ortaya koymaktır. Böylelikle, macera rekreasyonuna katılan katılımcıların algıladıkları zorluk kaynaklarının çözümü konusunda girişimlerde bulunması kolaylaşacaktır.

2. Macera Rekreasyonu

Bireyin boş zamanında yaptığı bütün aktiviteler olarak açıklanan rekreasyon, “insanların serbest zamanlarında özgür iradeleri ile yalnız veya grupla zevk alarak yapabildikleri ve bunun sonucunda eğlendikleri, dinlendikleri, bedenlen ve ruhen bir tazelenme, yenilenme hissettikleri ve haz elde ettikleri etkinler toplamı” olarak tanımlanmıştır (Ardahan, 2016:11). Açık alan rekreasyonu ise “doğa ile katılımcı arasında etkileşim yaratabilen ve katılımcının kendi fiziksel, sağlık, ruhsal ve sosyal çıkarları doğrultusunda yapılan boş zaman aktiviteleri” şeklinde tanımlanmaktadır (İbrahim ve Cordes, 2008). Rekreasyonda ana amaç dinlenmek ve enerji toplamak olarak değerlendirilse de özellikle macera arayışı içindeki bireylerin çeşitli aktivitelere katılımında da artan bir eğilim söz konusudur.

Macera kavramı Priest (1992) tarafından, “aktivitenin doğasında olan risklerin ve bireyin aktivite öncesinde ve sırasında hissettiği belirsizliği gidermek için kişisel yeterliliğini uyguladığı zorlu deneyimler” olarak tanımlanmıştır. Ayrıca macera, bir zihinsel süreç olarak da görülmektedir. Little (2002), bu sürecin tehlikeli olduğunu ve katılımcıların eylemleri korku ve zorluk hissine neden oldukça, macera deneyiminin yaşanabileceğini belirtmiştir. Macera rekreasyonu kavramının ortaya çıkışı, tanımlanması ve çalışmalara konu olması ise son 40 yıllık süreci kapsamaktadır. Ewert ve Hollenhorst’un (1997) ortaya koyduğu macera rekreasyonunun yaygın olarak kabul edilen tanımı, “doğal çevre ile etkileşim kurarak, gerçek veya belirgin bir tehlike unsuru içeren çeşitli faaliyetlerin, sonucunun belirsiz olması ve katılımcıların yapılan aktiviteden ve buldukları ortamdan etkilenmeleri” şeklinde yapılmıştır. Bu nedenle, riski göze alma ve macera arayışını genellikle macera rekreasyon deneyimine katılım için ana motivasyon faktörleri olarak kabul etmek şaşırtıcı değildir.

Macera rekreasyonu, doğal çevre ile etkileşime giren, fiziksel ve duygusal risk unsurlarını içeren rekreasyonel faaliyetleri içerir (Gilberton ve Ewert, 2015). Doğa ile etkileşim, risk, sonucunun belirsizliği ve aktivitelerin yüksek beceri istemesi, macera rekreasyonun temel özelliklerindedir (İbrahim ve Cordes, 2008). Dağcılık, doğa yürüyüşü, kaya tırmanışı ve yamaç paraşütü gibi aktiviteler, bu kapsamda değerlendirilecek örneklerdir (Ardahan ve Lapa, 2011). Macera aktiviteleri, ağırlıklı olarak zorlu ortamlarda risk alma faaliyetleri kapsamında

değerlendirilmektedir. Macera rekreasyonu katılımcıları, kendini gerçekleştirme ve iyileştirilmiş bir yaşam kalitesi arayışı içinde zorlu ve belirsiz ortamlar için giderek daha fazla gündelik hayatlarından kaçmaktadırlar (Mullins, 2014).

Ewert vd. (2013), macera rekreasyonu kavramı ile oluşan deneyimleri şu şekilde açıklamıştır: *odaklanma, farkındalık, eylemin kendisi, kişisel kontrol, yoğun haz, benlik hissi, etkinliğin doğasında olan zorluklar ve bu zorluklara cevap verme becerisi*. Dolayısıyla, klasik boş zaman aktivitelerinin ötesine geçen macera deneyimi; benliğin oluşması, hayatın anlamlandırılması, farklı bakış açılarının oluşmasını sağlamak, farkındalık kazanmak, stres ve korku ile başa çıkma mekanizmalarını geliştirmektedir. Macera aktiviteleri, sonucun belirsiz olması, risk alma, meydan okuma, yenilik, heyecan, kaçış ve keşfi içermektedir. Ayrıca, bu aktiviteler katılımcılara fiziksel, sosyal ve psikolojik yararlar sağlamaktadır(Cater, 2006; Pomfret, 2012). Bu nedenle, macera aktivitelerine katılan katılımcılar tehlikeli davranışlar gerçekleştirme veya belirsiz sonuçlarla karşılaşma arzusunu yerine getirebilmektedirler (Lee ve Tseng, 2015).Bu katılımcılar; korku, beceri, meydan okuma, başarı duygusu, kendini geliştirme, rekabet duygusu, rutin yaşamdan kaçış gibi nedenler ile aktivitelere katılım göstermektedirler (Sung, 2004; Buckley, 2012; Lekies, Rost ve Rode, 2015).

Macera rekreasyonu birçok birey için geleneksel olmayan bir faaliyeti temsil etmektedir.Bu nedenle, kişisel kimliğin oluşumu ve gelişimi için önemli bağlam olabilmektedir (Duerden vd., 2009). Dolayısıyla, basmakalıp kabul edilmiş durumların dışında yer alır. Teknolojik gelişmeler ve yeni ekipmanların üretimi insanların macera aktivitelerine katılımlarını kolaylaştırıcı etken olabilir. Bununla birlikte, teknoloji ve ekipmanlardaki gelişmelere rağmen, bu aktivitelerde meydana gelen kaza ve yaralanmalar halen devam etmekte olan bir gerçektir(Gilberton ve Ewert, 2015). Ancak buna rağmen, 2010'lerden bu yana dağcılık, kano, yamaç paraşütü, rafting, doğa yürüyüşü ve tırmanış gibi macera aktivitelerine katılım yüzde 25 oranında artmaktadır (ATTA, 2019).

Meydan okuma, macera aktivitelerinde ortaya çıkan zorluklarla başa çıkmada, başlıca etkendir (Manfredo, Driver ve Brown, 1983; Ewertve Hollenhorst, 1989; Cordes ve Ibrahim, 2003; Lee, Graefe ve Li, 2007). Ancak doğa yürüyüşü aktivitesine katılan bir katılımcı, doğanın tadını çıkarmak için daha fazla motive olabilirken, kaya tırmanışı için kendine ve çevresine meydan okuyan biri, farklı bir biçimde motive olabilir. Doğa yürüyüşü, çoğunlukla dağlık ve ormanlık alanlarda, şehirden uzak, doğa ile iç içe ve zorlu bölgelerde yapılan uzun doğa yürüyüşleridir. Kaya tırmanışı ise dik bir kayaya tırmanmak için vücudun tüm bölümleri ile çeşitli ekipmanlar kullanılarak, yapılan bir macera aktivitesidir. Doğa yürüyüşü aktivitesinde amaç, doğada olma

hissinin yanı sıra, güzel manzaralar eşliğinde yürümek, yürüyüş rotaları üzerinde bulunan kültürel ve tarihi alanları görmektedir. Kaya tırmanışında ise amaç, en yükseğe tırmanmak için kayanın zirvesine doğru çeşitli ekipmanlar yardımıyla hareketli tırmanış yapmaktır. Her iki aktivite de barındırdığı risk unsuru nedeniyle macera aktivitesi olarak görülmektedir. Bu nedenle, bu aktivitelere katılımda algılanan zorluk kaynakları mevcuttur.

2.1. Macera Rekreasyonunda Algılanan Zorluklar

Stres değerlendirme teorisine (Lazarus ve Folkman, 1984) göre, stres oluştuğunda zorlu deneyimler yaşanmaya başlar. Stres, *tehdit*, *zorluk* ve *zarar* olarak üç özelliğe sahiptir. *Tehdit*, kayıp ve risk olasılığına işaret etmekte iken *zorluk*, büyüme, ustalık veya kazanma potansiyeli, *zarar* ise hasar anlamına gelmektedir. Benzer strese maruz kaldıklarında, farklı kişiler farklı değerlendirmeler yapabilmektedirler (Lazarus ve Folkman, 1984). Bu nedenle zorluk deneyimi, yalnızca durumun doğasında olan zorluklara değil, aynı zamanda katılımcının bakış açısına da bağlıdır. Bir macera katılımcısı, stres kaynağını öz güvenini tehdit edici olarak görse de başka bir katılımcı meydan okuma olarak görülebilir. Bireyler aynı durumu değerlendirdiklerinde, belirgin farklı sonuçlara sahip olacak farklı eylemlere yol açan çeşitli duygular yaşayabilirler.

Baird ve Penna (1996), zorluğun bilişsel ve duyuşsal bileşenleri içerdiğini ve algılanabilmesi için belirli bir düzeye gelmesi gerektiğini savunmuşlardır. Zorlukların üstesinden gelmek için yeterli çaba gösterildiğinde, zorluğun bir amaca ulaşılabilmesi algısı oluşmaktadır. Bireyler bir sorunla karşı karşıya kalırken ve bu sorunun içerdiği riskleri kabul ederken, sonucunu ayrıntılı olarak görselleştirmelerini ve olumlu ve olumsuz sonuçlarını hayal etmelerini sağlayan korkuları yaşarlar (Carnicelli-Filho vd., 2010). Böylece, tehdit ve zarar algısının aksine, meydan okuma, heyecanlanma, canlanma ve güven gibi daha keyif verici duygulara neden olabilmektedir. Yani, zorlukların üstesinden gelme becerisi, stresin heyecan ve başarı duygusuna dönüşmesini sağlamaktadır.

Rekreasyon aktivitelerine katılanların kendilerine dikkat etme konusunda temel bir ahlaki görevleri vardır. Kendini, kasıtlı ve önlem almadan ölüm veya yaralanmanın sonuçlanabileceği bir duruma sokmak, toplumsal normlara göre kabul edilemez (Lynch, Jonson ve Dibben, 2007). Katılımcıların bilinçli olarak kendilerini tehlikeye attığı, aynı zamanda, riski azaltmak için beceri ve tecrübelerini kullandıkları pek çok rekreasyonel aktivite bulunmaktadır. Diğer açık hava aktiviteleri ile karşılaştırıldığında, macera rekreasyonu aktivitelerinde, katılımcıların algıladıkları zorluk düzeyi daha yüksektir (Tsaur, Lin ve Cheng, 2015). Zorluk algısı ne kadar yüksekse, katılımcıların beceri düzeylerinin o kadar yüksek olması ve daha iyi odaklanmaları gerekmektedir. Bu durum da katılımcıların aktivite sırasında yoğun duygu durumunda

olmalarına neden olmaktadır. Çünkü macera aktivitelerinde algılanan zorluklar, yüksek riskli ve yüksek beceri gerektiren durumlarda mevcuttur. Aktivitenin zorluk düzeyi arttıkça algılanan zorluk düzeyi de artmakta iken beceri düzeyi arttıkça algılanan zorluk düzeyi azalmaktadır (Tsaaur, Lin ve Cheng, 2015).

2.1.1. Macera rekreasyonunda zorluk kaynaklarının boyutları

Macera aktivitelerine katılım, katılımcıların meydan okumaya yönelik psikolojik taleplerine yöneliktir. Yapılan çalışmalarda, macera rekreasyonu aktivitelerine katılan katılımcılar için temel anlamda, *içsel zorluklar*, *bireylerarası zorluklar*, *aktivitelerin zorluk düzeyi*, *çevresel zorluklar* ve *ekipman eksikliği* olmak üzere beş zorluk kaynağının olduğu saptanmıştır (Smith ve Ellsworth, 1985; Caldwell vd., 1992; Ewert ve Hollenhorst, 1994; Bunting vd., 2000; Chhetri, Colin ve Mervyn, 2004; Barnett, 2005; Wuand Liang, 2011; Tsaaur, Lin ve Liu, 2013; Tsaaur, Lin ve Cheng, 2015).

İçsel zorluklar, beceri ve deneyim düzeyi ile aktivite esnasında yaşanan etkileşimden kaynaklanmaktadır. Bir macera aktivitesine katılım için beceri ve deneyim düzeyine sahip olunması gerekmektedir. Beceri ve deneyim düzeyinin düşük olması, aktivitenin daha zorlu olarak algılanmasına, beceri ve deneyim düzeyinin yüksek olması ise algılanan zorluk düzeyinin daha düşük olduğunu anlamına gelmektedir. Bu nedenle, macera aktivitelerine katılanların beceri, deneyim ve kararlılık düzeyi bir içsel zorluk kaynakları olarak düşünülmektedir.

Bireyler arası zorluklar, macera aktivitelerine katılan katılımcılar arasındaki ilişki, etkileşim, rekabet ya da iş birliği şeklinde olabilir. Örneğin bir rafting aktivitesinde, aynı botta bulunan katılımcılar iş birliği yapan ortaklar olarak kabul edilirken, farklı botlarda yer alan katılımcılar ise rakip olarak değerlendirilir (Tsaaur, Lin ve Liu, 2013). Doğa yürüyüşü örneğini kullanılırsa, bu aktiviteye katılım gösteren katılımcılar arasında uyum ve iş birliği olmaz ise hem fiziksel hem de zihinsel olarak zorluk deneyimi yaşanır. Katılımcıların gerekli deneyim, beceri ve fiziksel gücünden yoksun olmaları, fiziksel olarak zor olabilir. Dolayısıyla, katılımcılar ve katılımcılar arasındaki etkileşim, macera rekreasyonun aktiviteleri için zorluk kaynaklarından bir diğeridir.

Aktivitelerin zorluk düzeyi, deneyim, beceri ve donanım gereksinimleri bakımından farklılık göstermektedir. Örneğin kaya tırmanışı aktivitesi, vücut dengesi, odaklanma, sabır ve koordinasyon becerilerinin yüksek seviyede olmasının yanı sıra, kayadaki rotaların doğru takip edilmesini kapsamaktadır. Bu nedenle, meydan okuma algıları, aktivitenin zorluk düzeyi ile özelliklerine bağlıdır. Aktivitenin zorluk düzeyi, gerektirdiği becerilerden veya deneyimlerden daha fazla ortaya çıktığında, faaliyeti zorlaştırır. Bu nedenle, kaya tırmanışının zorluk düzeyinin,

doğa yürüyüşü aktivitesinin zorluk düzeyinden daha yüksek olmasının nedeni, bu iki aktivitenin yapılış şeklidir (ATTA, 2019). Dolayısıyla, zorluk kaynaklarından biri de aktivitelerin zorluk düzeyi ve taşıdığı özelliklerinden kaynaklanır.

Çevresel zorluklar, macera rekreasyonu katılımcılarının algılanan zorluk düzeylerini etkileyen bir diğer faktör olarak görülmektedir. Ford ve Blanchard (1993), macera rekreasyonunda katılımcı ile çevre arasındaki ilişkinin diğer aktivitelere göre daha yoğun olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin, farklı bölgelerde veya yer şekillerinde yapılan macera rekreasyonu aktiviteleri katılımcılar için zorluk kaynakları oluşturabilir. Farklı uzmanlaşma düzeylerine sahip katılımcılar, istenen seviyedeki zorlukları takip etmek için uygun ortam arayışları içine girebilir. Böylece, macera aktivitesinin yapıldığı çevrenin özellikleri, katılımcıların zorluk algılarını etkileyen kaynaklardan biridir.

Ekipman eksikliği, macera rekreasyonu aktivitelerin büyük bir çoğunluğu ekipman yardımıyla yapılması nedeniyle önemli bir zorluk kaynağıdır. Doğa yürüyüşü aktivitesi için yürüyüş ayakkabısı ve baton yeterli görülürken, kaya tırmanışı için başta tırmanış ipi, emniyet kemeri, kask ve tırmanış ayakkabısı olmak üzere, birçok ekipman gereklidir. Ekipmanın kendisi kadar, kalitesi de bir macera aktivitesinin zorluk algısını etkilemektedir. Doğa yürüyüşü aktivitesinde su geçirmeyen bir yürüyüş ayakkabısı ile montaj sahip olmak, doğada bir sorun yaşama olasılığını düşürmektedir. Bu nedenle ekipman, katılımcıların zorluk algısını etkileyen diğer bir zorluk boyutudur.

3. Yöntem

Bu çalışma, katılımcıların macera rekreasyonu aktivitelerine yönelik algılanan zorlukları ile algılanan zorlukların, aktivite türü, deneyim düzeyi ve cinsiyet bakımından farklılık durumunu ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Çünkü macera aktivitelerinde algılanan zorluk kaynaklarının temel değişkenleri aktivitenin türü, cinsiyet ve deneyim düzeyi olarak gösterilmektedir (Hsieh, 2007; Tsaur, Lin ve Liu, 2013; Tsaur, Lin ve Cheng, 2015; Bingöl ve Akoğlan Kozak,2020; Bingöl ve Akoğlan Kozak, 2021).

Araştırma fenomenolojik yaklaşımla ele alınarak, katılımcıların yaşadıkları deneyimler çerçevesinde macera aktivitesinden kaynaklanan zorlukları anlamak ve betimlemek için nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Fenomenolojik yaklaşım, birkaç insanın bir fenomen veya kavramla ilgili deneyimlerinin ortak anlamı ve veri analizinin tanımlayıcı ve tematik içerik analizi olarak yapılabileceği araştırma (Creswell, 2016) olarak tanımlanmıştır. Fenomenolojinin amacı, bir fenomenle ilgili bireysel deneyimleri evrensel nitelikteki bir açıklamaya

indirgemektir. Nitel araştırmacılar öncelikle fenomeni tanımlar. Ardından bu fenomenle ilgili deneyimi olan katılımcılardan veri toplayarak, bütün bireylerin deneyimlerinin özünü tanımlayan bütüncül bir betimleme yapar (Creswell, 2016). Bu betimleme, katılımcıların neyi, nasıl deneyimlediklerinden oluşur. Seyahat ve rekreasyonel aktiviteler, gerçek deneyimlerle ilgilendiği için fenomenolojik yaklaşımı kullanmak için oldukça uygun bir araştırma alanıdır (Pernecky ve Jamal, 2010).

Rekreasyon ve turizm alanında ilk fenomenolojik araştırmalar, Cohen (1972, 1979), Plog (1994), Mannell ve Iso-Ahola (1987) tarafından yapılmıştır. Daha sonra, coğrafi farkındalığın turist deneyimine etkisi (Li, 2000), sırt çantalı gezginlerin deneyimleri (Uriely, Yonay ve Simchai, 2002), yerel halkın çiftlik turizmi motivasyonları (Ingram, 2002), turist deneyiminin doğası (Hayllar ve Griffin, 2005), bireysel turistlerin ruhsal seyahatleri (Willson, McIntosh ve Zahra, 2013), kültürel mesafenin uluslararası destinasyon seçimine etkisi (Aydın ve Sezerel, 2018), macera eğitim modelinin fenomenolojik çıkarımı (Gündüz ve Dicle, 2019), macera aktivitesi eğitimcilerinin doğa ve eğitim algıları (Huynh ve Torquati, (2019) gibi konular, fenomenolojik yaklaşımla incelenmiştir.

Macera rekreasyonunda algılanan zorluk kaynakları boyutlarından (içsel zorluklar, bireyler arası zorluklar, çevresel zorluklar, aktivitelerin zorluk düzeyi, ekipman eksikliği) yararlanılarak, yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme sorularının araştırmaya uygunluğunu sorgulamak için alanında uzman 6 akademisyen ile 8 macera aktivitesi eğitimcinin görüşüne başvurulmuştur. Bu uzmanlara sunulan görüşme formu, sonucu elde edilen geribildirimler dikkate alınarak, görüşme formu nihai haline getirilmiştir. Tüm bu düzeltmelerin ardından, 10 sorudan oluşan bir görüşme formu hazır hale getirilmiştir. Ayrıca, görüşme formunda katılımcıların katıldıkları aktiviteler, deneyim düzeyleri ve demografik bilgilerine yönelik sorular da yer almıştır.

Araştırmanın evrenini Türkiye’de kaya tırmanışı ve doğa yürüyüşü aktivitelerine katılan bireyler oluşturmaktadır. Kaya tırmanışı zor macera aktivitesi, doğa yürüyüşü ise kolay macera aktivitesi olarak sınıflandırılmaktadır (ATTA, 2019). Bir macera aktivitesinin zorluk düzeyi arttıkça algılanan zorluk düzeyi de artmaktadır (Tsaour, Lin ve Cheng, 2015). Bu nedenle, kolay ve zor olarak sınıflandırılan iki farklı aktivitenin seçilmesi, katılımcıların zorluk algılarının karşılaştırılmasını anlamlı kılmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Söğütçük Tırmanış Bahçesi (Bilecik), Narlıdere Tırmanış Bahçesi (Bursa) ve Karakaya Tırmanış Bahçesi’nde (Eskişehir) kaya tırmanışı yapan katılımcılar ile Bozüyük Yaylalar Rotası (Bilecik), Uludağ Rotası (Bursa) ve Avlakkaya Rotası’nda (Eskişehir) doğa yürüyüşü yapan katılımcılar

oluşturmuştur. Bu kapsamda, kaya tırmanışı yapan 36,doğa yürüyüşü yapan 32katılımcı olmak üzere olmak üzere, toplamda 68katılımcı ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerden elde edilen veriler, içerik analizi ile analiz edilmiştir.

4. Bulgular

Analizin ilk aşamasında, görüşme formlarından elde edilen verilere içerik analizi yapılarak, kodlar ve temalar belirlenmiştir. Etkili bir kodlama ve tema şeması geliştirmek, nitel araştırma yönteminde analizin ilk aşaması olarak kabul edilir (Patton, 2002: 463). Araştırmada iki farklı araştırmacı tarafından, farklı zamanlarda kodlama yapılarak 1320 kod tespit edilmiştir. Kodlama tamamlandıktan sonra, tanımlanan kodlar derlenip, değerlendirilmiştir. Görüşmede formunda yer alan ilk üç soru ise katılımcıların demografik özellikleri, katıldıkları aktiviteler ve deneyim düzeylerini ortaya koymaya yönelik sorular olarak tasarlanmıştır

4.1. Katılımcı Bilgileri

Araştırmanın örneklemi, Bilecik, Bursa ve Eskişehir’de doğa yürüyüşü ve kaya tırmanışı aktivitesine katılanlar olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda öncelikle katılımcıların katıldıkları aktivite türü, deneyim düzeyleri, yaş ve cinsiyetleri incelenmiştir. Deneyim düzeylerinin belirlenmesinde, Hsieh, (2007), Tsaur, Lin ve Cheng (2015) ve Bingöl ve Akoğlan Kozak (2020) tarafından yapılan sınıflandırmalar ile katılımcıların ifadeleri temel alınmıştır. Buna göre, aktiviteyi ilk kez deneyenler ile yeni başlayanlar başlangıç düzeyi, aktiviteyi bir süredir yapıp, hobinin ötesine taşıyanlar amatör düzey olarak belirlenmiştir. Aktiviteyi yapma becerisi ileri düzey olup, yeni başlayanlara eğitim verebilecek düzeyde olanlar ise profesyonellerdir.

Araştırmada ulaşılan toplam 68 katılımcıdan 32’si doğa yürüyüşü, 36’sı kaya tırmanışı yapmaktadır (Tablo 1). Hem doğa yürüyüşü hem de kaya tırmanışı aktivitesine katılanlar, bölgelere göre küçük farklar dışında eşit dağıtılmıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğunun yaş aralığı 21-40 olarak ortaya çıkmıştır (%73,54). Ayrıca, bu aktivitelere katılan erkek sayısı (%63,23) kadınlardan daha fazladır. Katılımcıların deneyim düzeyleri ise daha çok amatör düzey olarak ortaya çıkmıştır (%52,94).

Tablo 1. Katılımcı Bilgileri

Katılımcı Bilgileri	Gruplar	Aktivite Türü		Toplamlar	
		Kaya Tırmanışı	Doğa Yürüyüşü	Sayı	Yüzde
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	13	12	25	36,77
	Erkek	23	20	43	63,23
<i>Yaş</i>	20 ve altı	2	-	2	2,94
	21-30	13	9	22	32,36
	31-40	16	12	28	41,18
	41 ve üstü	5	11	16	23,52
<i>Deneyim Düzeyi</i>	Başlangıç	5	2	7	10,29
	Amatör	14	22	36	52,94
	Profesyonel	17	8	25	36,77
<i>Aktivitenin Mekânı</i>	Bilecik	12	10	22	32,35
	Bursa	11	11	22	32,35
	Eskişehir	13	11	24	35,30
Toplamlar		36	32	68	100

Katılımcılar kaya tırmanışı ve doğa yürüyüşü aktivitelerine göre değerlendirildiğinde, cinsiyet açısından her iki aktivitede de benzer sonuçlar görülmüştür. Yaş bakımından ise kaya tırmanışı katılımcılarının daha genç olduğu söylenebilir. Katılımcıların deneyim düzeyi ise doğa yürüyüşü yapanlar için daha çok amatör, kaya tırmanışı yapanlar için ise daha çok profesyonel olarak ortaya çıkmıştır.

4.2. Algılanan Zorluk Boyutları

Katılımcıların macera aktivitelerine katılmadaki algılanan zorlukları *içsel zorluklar*, *bireyler arası zorluklar*, *aktivitelerin zorluk düzeyi*, *çevresel zorluklar* ve *ekipman eksikliği* olarak belirlenmiştir. Bu zorluk kaynaklarını ortaya koymak için her bir boyut için katılımcılara iki soru yöneltilmiştir. Böylelikle katılımcıların algıladıkları zorlukların, bu boyutlar çerçevesinde nasıl ortaya çıktığı ortaya konmuştur.

4.2.1. İçsel zorluklar

Görüşme formunda yer alan ilk iki soru, macera aktivitelerine katılımında algılanan içsel zorluklar ile ilgiliydi. Buna göre içsel zorluklar; eğitim eksikliği, fiziksel güçsüzlük, güven eksikliği, psikolojik hazırlık ve korku hissi olarak ortaya çıkmıştır (Tablo 2). Bu zorluk kaynaklarından eğitim eksikliği, içsel zorluk kaynaklarından en büyük zorluk kaynağı olarak ortaya çıkmıştır.

İçsel zorluklar konusunda cinsiyet ve aktivite türü bakımından küçük farklılıklar mevcut olsa da anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Dolayısıyla kadın ile erkek katılımcıların ve kaya tırmanışı ile doğa yürüyüşü yapanların algıladıkları içsel zorluk kaynakları benzerdir. Ancak deneyim düzeyi profesyonel olan katılımcılar, amatör ve başlangıç düzeyindeki katılımcılara göre daha düşük içsel zorluk yaşamaktadırlar.

Tablo 2. İçsel zorluklar

Katılımcı Bilgileri	Gruplar	Zorluk Kaynakları				
		Eğitim Eksikliği	Fiziksel Güçsüzlük	Güven Eksikliği	Psikolojik Hazırlık	Korku Hissi
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	21	14	18	12	10
	Erkek	35	23	16	12	9
<i>Deneyim Düzeyi</i>	Başlangıç	7	6	6	6	5
	Amatör	32	25	19	16	14
<i>Aktivite Türü</i>	Profesyonel	10	8	7	5	3
	Kaya Tırmanışı	25	20	15	13	10
	D. Yürüyüşü	28	15	13	10	3

Algılanan içsel zorluklar konusunda, 26 yaşında ve kendini orta düzey amatör bir kaya tırmanışçısı olarak tanımlayan bir katılımcı ile 35 yaşında ve kendini profesyonel olarak tanımlayan diğer bir katılımcı, yaşadıkları bu zorlukları sırasıyla şu şekilde ifade ettiler:

“Bence kaya tırmanışı yapmanın önündeki en büyük engel, acaba yapabilir miyim düşüncesi. Çünkü psikolojik olarak zorlu bir süreçten geçilmesi gerekiyor. Bunu yenmek için cesaret ya da başarıma hırsı gerekiyor.”

“Bu zorlukları aşmak kolay değil. Çünkü bir kere güç gerektiriyor. Risk yüksek, korku var, sıfır eğitim var. Bu nedenle, bireyin doğrudan kendisi ile savaşması

lazım. Ben de kendimle savaşıyor, korkumu yendim. Kendime böyle güvenim geldi.”

4.2.2. Bireyler arası zorluklar

Görüşme formunda yer alan 3. ve 4. sorular, macera aktivitelerine katılımda algılanan bireyler arası zorluklar ile ilgiliydi. Buna göre bireyler arası zorluklar; iletişim, uyum, iş birliği, yaş ve görüş farklılıkları olarak ortaya çıkmıştır (Tablo 3). Yaşanan iletişim sorunları, bireyler arası zorluk kaynaklarında en büyük zorluk kaynağı olarak görülmektedir.

Cinsiyete göre bireyler arası zorluklar incelendiğinde erkekler, bu konuda daha çok zorlanmaktadır. Deneyim düzeyine göre bakıldığında ise en az bireyler arası zorluk yaşayan grup profesyonellerdir. Ayrıca, doğa yürüyüşü yapanlar, kaya tırmanışı yapanlara göre bu konuda daha çok zorlanmaktadır.

Tablo 3. Bireyler arası zorluklar

Katılımcı Bilgileri	Gruplar	Zorluk Kaynakları				
		İletişim	Uyum	İş Birliği	Yaş Farkı	Görüş Farklılıkları
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	15	12	10	8	6
	Erkek	35	32	28	25	22
<i>Deneyim Düzeyi</i>	Başlangıç	5	4	3	2	2
	Amatör	30	26	22	18	14
<i>Aktivite Türü</i>	Profesyonel	10	8	5	5	3
	Kaya Tırmanışı	13	10	8	7	2
	D. Yürüyüşü	28	22	19	19	16

Algılanan bireyler arası zorluklar konusunda, doğa yürüyüşü aktivitesine katılan 30 yaşında erkek bir katılımcı iletişim konusuna değinirken, 32 yaşında olan bir diğeri ise yaş farkına vurgu yapıyordu.

“Benim en çok zorlandığım konu iletişim konusu oldu. Herkes sohbet etmeye çok açık gibi duruyor ama kimse ortak bir konuda buluşamıyor. Sohbet iki cümleden fazla sürmüyor.”

“Aslında doğa yürüyüşü her yaştan insanın yaptığı bir faaliyet. Bunu biliyordum. Ama özellikle 50 yaş üstü insanlar ile aynı kafada değilim. Bu faaliyetten beklentilerimiz farklı gibi.”

4.2.3. Aktivitelerin zorluk düzeyi

Macera aktivitelerine katılımda, aktivitelerin kendisine yönelik algılanan zorlukları ölçmek için katılımcılara yine iki soru yöneltildi. Buna göre aktivitelerin zorluk kaynakları; beceri gerekliliği, bilgi gerekliliği, öğrenme zorluğu, doğal riskler ve yaralanma riski olarak belirlenmiştir (Tablo 4). Aktiviteleri yapmak için mutlaka becerinin gerekmesi, aktivitelerin kendisine yönelik zorluk kaynaklarında en büyük zorluk olarak algılanmaktadır.

Bu konuda, kadın ve erkek katılımcılar benzer cevaplar vermiştir. Ancak başlangıç ve amatör düzeyde bu aktiviteleri yapanların zorluk algıları profesyonellere göre daha yüksektir. Ayrıca, kaya tırmanış yapanlar, doğa yürüyüşü yapanlara göre daha fazla zorluk yaşamaktadırlar.

Tablo 4. Aktivitelerin zorluk düzeyi

Katılımcı Bilgileri	Gruplar	Zorluk Kaynakları				
		Beceri Gerekliliği	Bilgi Gerekliliği	Öğrenme Zorluğu	Doğal Riskler	Yaralanma Riski
Cinsiyet	Kadın	23	14	12	10	4
	Erkek	32	21	16	10	4
Deneyim Düzeyi	Başlangıç	6	6	5	5	4
	Amatör	32	30	26	15	10
	Profesyonel	10	5	3	2	2
Aktivite Türü	Kaya Tırmanışı	29	17	12	10	10
	D. Yürüyüşü	10	8	5	4	1

Henüz başlangıç düzeyinde kaya tırmanışı yapan, 23 yaşında kadın bir katılımcı ile kendisini profesyonel doğa yürüyüşçüsü olarak tanımlayan 34 yaşında bir kadın katılımcının aktivitenin kendisinden kaynaklanan zorluklar ile ilgili düşünceleri, şu şekilde sıralanıyordu:

“Kaya tırmanışı çok zor bir faaliyet. Bir kere hem yetenek hem bilgi gerekiyor. O yüzden öğrenmek için çok sabırlı olup durmadan tırmanmak gerekiyor. En küçük hatada canım yanıyor.”

“Doğada bir faaliyet yapmak tabii ki zor. Ama faaliyeti yaptıkça öğrendikçe zorluklarla başa çıkmak daha kolay oluyor. Ve bu zorluklar artık zorluktan ziyade karşılaşmamız gereken olaylar olarak değişiyor. Bu yüzden faaliyetlere katıldıkça, öğrendikçe zorluklarla başa çıktım.”

4.2.4. Çevresel zorluklar

Katılımcıların macera aktivitelerine katılımında algıladıkları çevresel zorluklar da iki soru ile ölçüldü. Katılımcıların verdikleri cevaplara göre algılanan çevresel zorluklar; temel zorluklar, mekân tehlikesi, arazi koşulları, hava koşulları ve beklenmeyen olaylar şeklinde ortaya çıkmıştır. (Tablo 5). Temel zorluklar, çevresel zorluk kaynaklarında en büyük zorluk olarak algılanmaktadır.

Bu zorluklar konusunda cinsiyet ve aktivite türü bakımından küçük farklılıklar mevcut olsa da anlamlı farklılıklar gözlenmemiştir. Dolayısıyla kadın ile erkek katılımcılar ve kaya tırmanışı ile doğa yürüyüşü yapanların algılanan çevresel zorlukları benzerdir. Ancak deneyim düzeyi profesyonel olan katılımcıların, amatör ve başlangıç düzeydeki katılımcılara göre algıladıkları çevresel zorluk düzeyi daha düşüktür.

Tablo 5. Çevresel zorluklar

Katılımcı Bilgileri	Gruplar	Zorluk Kaynakları				
		Temel Zorluklar	Mekân Tehlikesi	Arazi Koşulları	Hava Koşulları	Beklenmedik Olaylar
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	18	15	12	10	5
	Erkek	32	22	15	15	8
<i>Deneyim Düzeyi</i>	Başlangıç	7	7	7	7	7
	Amatör	25	22	20	13	10
<i>Aktivite Türü</i>	Profesyonel	10	8	5	5	4
	Kaya Tırmanışı	32	26	15	14	10
	D. Yürüyüşü	20	13	12	10	6

Kendini amatör bir doğa yürüyüşçüsü olarak tanımlayan bir katılımcı ile yıllardır kaya tırmanışı yapan diğer profesyonel bir katılımcının çevresel zorluklar konusundaki algıları farklıydı:

“Bir kere kırsal yerlerde uzun süre sırtında su ve yiyeceklerle yürümek kolay değil. Bunun yanında çok sıcak olması, havanın birden değişmesi, birinin sorun çıkarması gibi sorunlar da var. Uzun süre tırmanış olan bir parkurda sırtında ağırlıkla yürümek, bir süre sonra çekilmez oluyor.”

“Ben yıllardır doğa ile iç içeyim. Her faaliyeti yapmaya çalışıyorum. Ama benim tutkum kaya tırmanışı. O yüzden kaya tırmanışı özelinde büyük zorluklar yaşamıyorum. Yine de yağmur yağdığına tırmanmak pek mümkün olmuyor. Her yer çok kaygan oluyor. Onun dışında her şey güzel. Bu zorluklar faaliyeti güzel hale getiriyor.”

4.2.5. Ekipman eksikliği

Görüşme formunun son iki sorusu, macera aktivitelerine katılımı da diğer bir zorluk olan ekipman eksikliği ile ilgiliydi. Buna göre; ekonomik gerekçeler, yetersiz ekipman, hasarlı ekipman, kalitesiz ekipman ve unutulmuş ekipman, bir macera aktivitesinde algılanan zorluk kaynaklarıdır (Tablo 6). Bu zorluk kaynakları konusunda neredeyse tüm katılımcı grupları benzer cevaplar vermiştir. Ekipman eksikliğinin en büyük nedeni ise ekonomik gerekçeler olarak belirtilmiştir.

Tablo 6. Ekipman eksikliği

Katılımcı Bilgileri	Gruplar	Zorluk Kaynakları				
		Ekonomik Gerekçeler	Yetersiz Ekipman	Hasarlı Ekipman	Kalitesiz Ekipman	Unutulan Ekipman
Cinsiyet	Kadın	23	20	16	14	10
	Erkek	40	35	35	30	15
Deneyim Düzeyi	Başlangıç	7	5	5	4	3
	Amatör	34	30	25	20	15
	Profesyonel	24	15	10	8	2
Aktivite Türü	Kaya Tırmanışı	36	25	20	12	8
	D. Yürüyüşü	18	15	10	9	8

Ekipman eksikliğinin macera aktivitelerine katılımı da diğer bir zorluk kaynağı olduğuna yönelik, doğa yürüyüşü yapan bir katılımcı ile kaya tırmanışı yapan bir diğer katılımcı benzer cümleler kuruyorlardı:

“Doğa sporları yapmak için olmazsa olmaz şey ekipmandır. İyi bir yürüyüş ayakkabısı olmadan yürümek işkence gibi. Ama herkesin alması mümkün değil. Su geçirmez, bileği saran kaliteli bir ayakkabıyı herkesin alması mümkün değil. Aynı şekilde yürüyüş pantolonları, sırt çantaları, kaliteli montlar, bunların hepsi ciddi bütçe gerektiriyor. Bizde bu ekipmanlar yurtdışına göre çok daha pahalı. O yüzden daha kalitesiz ama ucuz ürünler alıyor herkes.”

“Bir kere kaya tırmanışı için çok malzeme lazım. Eğer “free solo” yapılmıyorsa tabii. Free solo yapan da pek bulamazsınız Türkiye’de. Bu yüzden her şeyi satın almak lazım. Bunların hepsi de dolar cinsinden ve pahalı. Bence Türkiye’de ciddi bir potansiyel varken, ekonomik sorunlar yüzünden çok daha az kişi doğa aktivitelerini yapıyor.”

5. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Doğa yürüyüşü ve kaya tırmanışı gibi macera aktivitelerine yönelik algılanan zorluk kaynaklarını anlamak, bu zorluklarla baş etmeye yönelik stratejileri geliştirmenin yollarını ortaya koymak açısından önemlidir. Bu durumda katılımcılar, zorluk kaynaklarının üstesinden gelmek konusunda daha istekli olurlar. Buna ek olarak, macera rekreasyonunda grubun uyumu ve grup faaliyetlerinin uygun kişiler ile yapılması daha kolay hale gelecektir. Macera rekreasyonu katılımcılarının algılanan zorluk kaynaklarını bilmeleri, onlara bu aktivitelere katılım kararı vermeleri aşamasında fayda sağlayacaktır. Çünkü henüz başlangıç düzeyinde bu aktivitelere katılan maceracılar, kendi kişisel becerilerini ve fiziksel güçlerini farkında olarak, aktivite seçiminde bulunurlar (Hsieh, 2007). Amatör düzeydeki katılımcılar ile profesyoneller ise farklı aktivite arayışı için yolculuğa çıkmaktadırlar (Lynch ve Dibben, 2016). Böylece, bu bireyler her zorlukla kendileri yüzleşerek ilerleme kat edebilirler. Dolayısıyla, algılanan zorluk kaynaklarını anlamak, katılımcıların bu zorlukları kabul etmelerine ve bu zorluk kaynakları ile baş çıkmanın yollarını bulmalarına yardımcı olacaktır.

Araştırma sonuçları incelendiğinde, doğa yürüyüşü ve kaya tırmanışı aktivitelerine katılan katılımcıların büyük çoğunluğunun genç ve orta yaş aralığında olduğu görülmüştür. Bu aktivitelere katılanlardan erkeklerin sayısı kadınlardan daha fazla iken aktivitelere katılanların deneyim düzeyleri ise daha çok amatör düzey olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, macera aktivite katılımcılarına yönelik yapılan diğer çalışmalar ile örtüşmektedir (Ewert ve Hollenhorst, 1994; Bunting vd., 2000; Chhetri, Colin ve Mervyn, 2004; Barnett, 2005; Wuand Liang, 2011; Tsaur, Lin ve Liu, 2013; Tsaur, Lin ve Cheng, 2015; Bingöl ve Akoğlan Kozak, 2020; Bingöl ve Akoğlan Kozak, 2021). Doğa yürüyüşü ve kaya tırmanışı katılımcıları ayrı ayrı

değerlendirildiğinde ise cinsiyet açısından her iki aktivitede katılımcıları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Katılımcıların yaşları bakımından ise kaya tırmanışı yapanların doğa yürüyüşü yapanlara göre daha genç olduğu söylenebilir. Katılımcıların deneyim düzeyleri ise doğa yürüyüşü için amatör, kaya tırmanışı için profesyonel olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlar, deneyim düzeyinin yaştan bağımsız olduğunu göstermektedir. Doğa yürüyüşçülerinden daha genç olan kaya tırmanışçıların, deneyim düzeylerinin daha yüksek olması, bu durumu açıklamaktadır.

Doğa yürüyüşü ve kaya tırmanışı aktivitelerine katılanların algılanan zorluk kaynakları; içsel zorluklar, bireyler arası zorluklar, aktivitelerin zorluk düzeyi, çevresel zorluklar ve ekipman eksikliği bağlamında ele alınmıştır. İçsel zorluk kaynaklarından *eğitim eksikliği*, bireyler arası zorluk kaynaklarından *iletişim sorunları*, aktivitelerin kendinden var olan zorluk kaynaklarından *beceri gerekliliği*, çevresel zorluk kaynaklarından *temel çevresel zorluklar* ve son olarak ekipman eksikliğinde ise *ekonomik gerekçeler* en önemli zorluk kaynakları olarak ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar, farklı kültürlerde farklı aktivitelere yönelik yapılan çalışmalar ile benzerlik göstermektedir (Tsaour, Lin ve Liu,2013; Tsaour, Lin ve Cheng, 2015).

Macera rekreasyonunda algılanan zorlukların aktivite türü, deneyim düzeyi ve cinsiyet bakımından farklılıklarına yönelik sonuçlar da yorumlanmıştır. Ulaşılan bu sonuçlara göre, sadece bireyler arası zorluklar konusunda cinsiyetler arası farklılık gözlemlenmiştir. Buna göre, bireyler arası zorluklar konusunda erkekler kadınlara göre daha fazla zorluk çekmektedir. Diğer zorluk kaynakları konusunda ise cinsiyet bakımından anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Aktivite türlerine göre zorluk kaynakları arasındaki farklılıklar incelendiğinde ise içsel zorluklar, çevresel zorluklar ve ekipman eksikliği konusunda anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Ancak bireyler arası zorluklarda doğa yürüyüşü yapanlar daha çok zorlanırken, aktivitenin kendisinden kaynaklanan zorluklarda ise kaya tırmanışı yapanlar daha çok zorlanmaktadır. Son olarak, deneyim düzeyine göre algılanan zorluk kaynakları incelendiğinde, ekipman eksikliği konusunda, bütün deneyim düzeyindeki katılımcıların zorluk algıları benzerdir. Ancak diğer algılanan zorluk kaynaklarında, profesyonellerin zorluk algıları, başlangıç ve amatör düzeyindeki katılımcılara göre daha düşüktür.

Sonuç olarak, macera aktivitelerinin zorluk düzeyleri ile katılımcıların deneyim düzeylerine göre uygun aktiviteler belirlenerek, katılımcılara sunulması gerekmektedir. Macera aktivitelerine katılımın desteklenmesi ve teşvik edilmesi, macera turizminin gelişimini de doğrudan etkileyecektir. Bu nedenle, rekreasyonel liderlerin yetiştirilerek, macera aktivitelerine yönelik eğitim olanaklarının artırılması ve iletişim sorunlarının ortadan kaldırılması zorluk kaynaklarına

yönelik algıların olumlu yönde değişmesine olanak sağlayabilir. Böylelikle yüksek beceri gerektiren bu aktivitelere katılım oranı artabilir. Bunun yanında, özellikle gençlere ekipman destekleri sunularak, yaşanan temel zorluklar ile ekipman eksikliği konusunda ekonomik gerekçeler ortadan kaldırılabilir.

Araştırma, macera aktivitelerinden sadece kaya tırmanışı ve doğa yürüyüşü katılımcıları ile yürütülmüştür. Gelecekte yapılacak araştırmalarda, farklı macera aktivitelerine odaklanılabileceği gibi, belirlenmiş tek aktiviteye yönelik Türkiye'deki tüm destinasyonları kapsayan çalışmalar da yürütülebilir. Bu aktivitelerdeki riskin mevcudiyetinden dolayı, başta rotaların zorluk düzeyine göre işaretlenmesi ve bu rotalara yönelik güvenlik yönergelerin yer alması olmak üzere, birtakım güvenlik düzenlemeleri yapılabilir. Rekreasyon eğitmenlerinin macera rekreasyonundaki etkinlikleri arttırılarak, aktiviteler hakkındaki teknik bilgilerin katılımcılar ile paylaşılması sağlanabilir.

Kaynakça

- Adventure Travel Trade Association. (2015). Adventure tourism development index report. <http://www.adventuretravel.biz>[Erişim Tarihi: 12.10.2020]
- Ardahan, F. ve Lapa, T. Y. (2011). Açık alan rekreasyonu: Bisiklet kullanıcıları ve yürüyüşçülerin doğa sporu yapma nedenleri ve elde ettikleri faydalar. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1327-1341.
- Aydın, S. and Sezerel, H. (2018). A phenomenological approach of blogger's view on cultural distance, *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 23(5), 450-462.
- Baird, J. R. and Penna, C. (1996). Challenge in learning and teaching science. *Research in Science Education*, 26(3), 257-269.
- Barnett, L. A. (2005). Measuring the ABC's of leisure experience: awareness, boredom, challenge, distress. *Leisure Sciences*, 27(2), 131-155.
- Bingöl, S. ve Akoğlan Kozak, M. (2020). Türkiye'de Macera Turisti Tipolojisi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 909-926.
- Bingöl, S. ve Akoğlan Kozak, M. (2021). Macera Turistlerinin Duyusal Arayışları ile Aktivite Tercihleri İlişkisi: Türkiye Örneği. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 18(1), 141-165.
- Buckley, R. (2010). *Adventure Tourism Management*. Butterworth-Heinemann.
- Buckley, R. (2012). Rush as a key motivation in skilled adventure tourism: resolving the risk recreation paradox. *Tourism Management*, 33(4), 961-970.
- Bunting, C. J., Tolson, H., Kuhn, C., Suarez, E., and Williams, R. B. (2000). Physiological stress response of the neuroendocrine system during outdoor adventure tasks. *Journal of Leisure Research*, 32(2), 191-207.

- Caldwell, L. L., Smith, E. A., and Weissinger, E. (1992). Development of a leisure experience battery for adolescents: parsimony, stability, and validity. *Journal of Leisure Research*, 24(4), 361-376.
- Carnicelli-Filho, S., Schwartz, G. M., and Tahara, A. K. (2010). Fear and adventure tourism in Brazil. *Tourism Management*, 31(6), 953-956.
- Cater, C.I. (2006). Playing with risk? Participant perceptions of risk and management implications in adventure tourism. *Tourism Management*, 27(2), 317-325.
- Chhetri, P., Colin, A., and Mervyn, J. (2004). Determining hiking experiences in nature based tourist destinations. *Tourism Management*, 25(1), 31-43.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri. Beş yaklaşımına göre nitel araştırma ve araştırma deseni.* (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev.) Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Cohen, E. (1972). Toward a sociology of international tourism. *Social Research*, 39(1), 164-182.
- Cohen, E. (1979). A phenomenology of tourist experiences. *Sociology*, 13(2), 179-201.
- Cordes, K. A., and Ibrahim, H. M. (2003). *Applications in recreation&leisure: Fortodayandthefuture* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Duerden, M. D., Widmer, M. A., Taniguchi, S. T. and McCoy, J. K. (2009). Adventures in identity development: The impact of adventure recreation on adolescent identity development. *Identity*, 9(4), 341-359.
- Ewert, A. (1985). Why people climb – the relationship of participant motives and experience level to mountaineering. *Journal of Leisure Research*, 17(3), 241-250.
- Ewert, A., and Hollenhorst, S. (1989). Testing the adventure model: Empirical support for a model of risk recreation. *Journal of Leisure Research*, 21(2), 124-139.
- Ewert, A., and Hollenhorst, S. (1994). Individual and setting attributes of the adventure recreation experience. *Leisure Sciences*, 16(3), 177-199.
- Ewert, A., and Hollenhorst, S. (1997). Adventure recreation and its implication for wildness. *International Journal of Wilderness*, 3(2), 21-26.
- Ewert, A., Gilbertson, K., Luo, Y. C., and Voight, A. (2013). Beyond" because it's there": Motivations for pursuing adventure recreational activities. *Journal of leisure research*, 45(1), 91.
- Gilbertson, K., and Ewert, A. (2015). Stability of motivations and risk attractiveness: The adventure recreation experience. *Risk Management*, 17(4), 276-297.
- Gündüz, N. ve Aras, D. (2019). Macera Eğitim Modeli Uygulaması: Rekreatif Spor Kaya Tırmanışı Etkinliğine Katılan Öğrencilerin Görüşlerinin İncelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 24(2), 101-110.
- Hsieh, T. C. (2007). *Recreational motivation, sensation seeking, and recreational involvement of Taiwan's adventure recreation participants* (Doktora Tezi, University of the Incarnate Word).

- Huynh, T., and Torquati, J. C. (2019). Outdoor adventure instructors' perceptions of nature and their work: A phenomenological study. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 19(3), 269-282.
- Hayllar, B., and Griffin, T. (2005). The precinct experience: A phenomenological approach. *Tourism Management*, 26(4), 517-528.
- Ingram, G. (2002). Motivations of farm tourism hosts and guests in the South West Tapestry region, Western Australia: A phenomenological study. *Indo-Pacific Journal of Phenomenology*, 2(1), 1-12.
- İbrahim, H., and Cordes, K.A. (2008). *Outdoor Recreation, Enrichment for a Lifetime*. Sagamore Publishing.
- Lazarus, R. S., and Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. New York: Springer.
- Lee, S. H., Graefe, A. R., and Li, C. L. (2007). The effects of specialization and gender on motivation and preferences for site attributes in paddling. *Leisure Sciences*, 29, 355-373.
- Lee, T. H., and Tseng, C. H. (2015). How personality and risk-taking attitude affect the behavior of adventure recreationists. *Tourism Geographies*, 17(3), 307-331.
- Lekies, K. S., Yost, G., and Rode, J. (2015). Urban youth' s experiences of nature: Implications for outdoor adventure recreation. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 9, 1-10.
- Li, Y. (2000). Geographical consciousness and tourism experience. *Annals of Tourism Research*, 27(4), 863-883
- Little, D. E. (2002). How do women construct adventure recreation in their lives? Why we need to re-engage with the essence of adventure experience. *Journal of Adventure Education & Outdoor Learning*, 2(1), 55-69.
- Lynch, P., Jonson, P., and Dibben, M. (2007). Exploring relationships of trust in 'adventure' recreation. *Leisure studies*, 26(1), 47-64.
- Lynch, P., and Dibben, M. (2016). Exploring motivations for adventure recreation events: A New Zealand study. *Annals of Leisure Research*, 19(1), 80-97.
- Manfredo, M. J., Driver, B. L., and Brown, P. J. (1983). A test of concepts inherent in experience based setting management for outdoor recreation areas. *Journal of Leisure Research*, 15, 263-283.
- Mannell, R. C., and Iso-Ahola, S. E. (1987). Psychological nature of leisure and tourism experience. *Annals of Tourism Research*, 14(3), 314-331.
- Muller, T. E., and Cleaver, M. (2000). Targeting the CANZUS baby boomer explorer and adventurer segments. *Journal of Vacation Marketing*, 6(2), 154-69.
- Mullins, P.M. (2014). A Socio-environmental Case for Skill in Outdoor Adventure. *Journal of Experiential Education*. 37(2), 129-143.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. London: Sage.

- Pernecky, T., and Jamal, T. (2010). (Hermeneutic) phenomenology in tourism studies. *Annals of Tourism Research*, 37(4), 1055-1075.
- Plog, S. C. (1994). Developing and using psychographics in tourism research. *Travel, Tourism and Hospitality Research*, 18, 209-231.
- Priest, S. (1992). Factor exploration and confirmation for the dimensions of an adventure experience. *Journal of Leisure Research*, 24(2), 127-139.
- Pomfret, G. (2006). Mountaineering adventure tourists: a conceptual framework for research. *Tourism management*, 27(1), 113-123.
- Pomfret, G. (2012). Personal emotional journeys associated with adventure activities on packaged mountaineering holidays. *Tourism Management Perspectives*, 4, 145-154.
- Robinson, D. W. (1992). A descriptive model of enduring risk recreation involvement. *Journal of Leisure Research*, 24(1), 52-63.
- Smith, C. A., and Ellsworth, P. C. (1985). Patterns of cognitive appraisal in emotion. *Journal of Personality and Social Psychology*, 48(4), 813-838.
- Sung, H. H. (2004). Classification of adventure travelers: behavior, decision making, and target markets. *Journal of travel research*, 42(4), 343-356.
- Swarbrooke, J., Beard, C., Leckie, S. and Pomfret, G. (2003). *Adventure Tourism: The New Frontier*. Butterworth Heinemann, Oxford
- Tsaur, S. H., Lin, W. R., and Liu, J. S. (2013). Sources of challenge for adventure tourists: Scale development and validation. *Tourism Management*, 38, 85-93.
- Tsaur, S. H., Lin, W. R., and Cheng, T. M. (2015). Toward a Structural Model of Challenge Experience in Adventure Recreation, *Journal of Leisure Research*, 47(3), 322-336.
- Huynh, T., and Torquati, J. C. (2019). Outdoor adventure instructors' perceptions of nature and their work: a phenomenological study. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 19(3), 269-282.
- Uriely, N., Yonay, Y., and Simchai, D. (2002). Backpacking experiences: A type and form analysis. *Annals of Tourism Research*, 29(2), 520-538.
- Willson, G. B., McIntosh, A. J., and Zahra, A. L. (2013). Tourism and spirituality: A phenomenological analysis. *Annals of Tourism Research*, 42, 150-168.
- Wu, C. H. J., and Liang, R. D. (2011). The relationship between white-water rafting experience formation and customer reaction: a flow theory perspective. *Tourism Management*, 32(2), 317-325.